

УКРАЇНА ТА ЄВРОПА – СПІЛЬНО ДО РОЗВИТКУ

З 18 по 21 березня 2013 року у Страсбурзі (Франція) проходила 24-а пленарна сесія Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи (далі – Конгрес), у роботі якої брала участь делегація України, склад якої затверджено на 2012-2016 роки Указом Президента України від 3 вересня 2012 року № 535/2012. Під час сесії делегати 47 країн-членів Ради Європи обговорили актуальні завдання розвитку місцевої та регіональної демократії у Європі й провели дебати з питань посилення громадської активності, боротьби з соціальною ізоляцією, сприяння етичній поведінці та боротьби з корупцією на місцевому і регіональному рівнях.

Щодо результатів роботи 24-ї пленарної сесії Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи, а також тенденцій державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування в Україні, головний редактор журналу «Місцеве самоврядування та регіональний розвиток в Україні» Олексій Пономарьов поцікавився у голови Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні **Сергія Малікова**.

Сергію Валерійовичу, з чого розпочалася робота української делегації на березневій сесії Конгресу?

У перший день роботи ми провели низку консультацій як із членами Конгресу Ради Європи, так і з відповідними міжнародними експертами. Члени української делегації перед початком роботи 24-ї сесії брали активну участь у засіданнях політичних груп Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи. Така підготовча робота дала нам можливість отримати консолідовані пропозиції з багатьох питань, у першу чергу, тих, що стосувалися України.

Конгрес є консультативним органом Ради Європи. Які інтереси органів місцевих і регіональних влад він представляє та чим він цікавий для України?

Пріоритетами Конгресу є, насамперед, зміцнення та захист інтересів

Голова Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні Сергій Маліков на відкритті 24-ї сесії Конгресу

органів місцевих і регіональних влад, забезпечення їх участі у процесах європейської інтеграції, моніторинг дотримання державами-членами Ради Європи положень Європейської хартії місцевого самоврядування та спостереження за місцевими і регіональними виборами, які відбуваються в цих країнах.

Як зазначив на відкритті 24-ї сесії президент Конгресу Хервіг ван Стаа, Конгрес планує приділяти більше уваги конкретним заходам на виконання своїх рекомендацій по лінії програм співпраці, зокрема, і для України, посилюючи діалог з національними, місцевими та регіональними владами.

У контексті співпраці з Україною Конгрес є саме тією інституцією, яка

допомагає нашій державі адаптувати національне законодавство з питань місцевої і регіональної демократії до європейських стандартів.

Тож які питання стали найактуальнішими саме для України?

24-а сесія Конгресу була для нас цікавою та корисною насамперед участю в дебатах з питань посилення громадської активності, боротьби з соціальною ізоляцією та корупцією на місцевому і регіональному рівнях. Представники місцевих і регіональних влад обговорили шляхи підвищення ефективності місцевої демократії та нові форми сприяння посиленню участі громадян у життєдіяльності своїх громад.

24-а сесія Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи (18-21 березня 2013 року, м. Страсбург (Франція))

З української сторони у дебатах взяли участь секретар Київської міської ради Галина Герега, голова Харківської обласної ради, президент Всеукраїнської асоціації районних та обласних рад Сергій Чернов, Донецький міський голова Олександр Лук'яненко, Вінницький міський голова Володимир Гройсман та президент Палати регіонів Конгресу Наталія Романова. Особливо приємно відзначити, що виступи наших співвітчизників викликали ширий інтерес у закордонних колег і зацікавленість в обміні досвідом.

Сергію Валерійовичу, із повідомлень у ЗМІ відомо, що Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні широко інформував Конгрес про Указ Президента України «Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», у якому є розділ щодо реформування місцевого самоврядування в Україні. Яку оцінку цьому надано Конгресом?

Генеральний секретар Конгресу Андреас Кіфер високо оцінив рівень взаємодії та співробітництва в питан-

нях розвитку місцевої і регіональної демократії з українською делегацією. Він, зокрема, підкреслив, що завдання пунктів 227-230 затвердженого Президентом України Національного плану дій на 2013 рік, що стосуються реформування місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, територіальної організації влади, а також створення професійної та ефективної державної служби і служби в органах місцевого самоврядування, сприяють подальшому впровадженню в Україні європейських стандартів розвитку.

Таким чином, влада України чітко продемонструвала міжнародній спільноті свої пріоритети, окресливши низку політичних і законодавчих ініціатив, спрямованих на реалізацію основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування.

Безумовно, ключовим фактором реалізації реформи місцевого самоврядування є людський потенціал. Тому надзвичайно важливим, на думку міжнародних експертів, є включення до Національного плану дій на 2013 рік розділу щодо створення професійної та ефективної державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

У цьому питанні ми розраховуємо на співпрацю з Радою Європи, адже європейський досвід для України є базовим з точки зору формування сучасного менеджменту місцевого самоврядування.

Які практичні кроки плануються для виконання зазначеного Плану дій щодо реалізації основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування?

Україна вже зробила знакові кроки у цьому напрямі, зокрема й законодавчі, спрямовані на реалізацію основних положень Хартії. Так, на розгляд Верховної Ради внесені важливі законопроекти, прийняття яких наблизить нашу державу до європейських стандартів самоврядування. Зокрема, це законопроект «Про місцеві референдуми», схвалений у першому читанні, який, до речі, був обговорений на круглому столі за участю представників влади і громадськості.

За дорученням Президента України Віктора Януковича здійснюється опрацювання Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. До роботи над нею залучені кращі фахівці, на-

уковці, експерти, представники місцевих громад.

Пріоритетні напрями розвитку муніципальної сфери шляхом реалізації основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування також звучали рефреном на засіданні Ради регіонів, яке відбулося 21 березня 2013 року. Як наголосив Президент України Віктор Федорович Янукович, реформа місцевого самоврядування потребує системного підходу, повинна бути продуманою, послідовною, прорахованою в часі та узгодженою з іншими структурними реформами, які проводяться в державі. На виконання доручення глави держави найближчим часом розпочнеться системна робота усіх гілок влади, яка передбачає, крім нормотворчих заходів щодо реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, також організацію обговорення та роз'яснення її основних напрямів серед населення, здійснення ретельного вивчення та детального аналізу громадської думки.

Заслуговує на окрему увагу той факт, що на 24-й сесії Конгресу Указ Президента України «Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» викликав загальне схвалення та фахову дискусію

європейських експертів. Так, за оцінками представників країн-членів Ради Європи Указ сприяє регіональному розвитку України, а також створює можливості для залучення інвестицій та зміцнення самодостатності територіальних громад і регіонів, які зможуть будувати середньо- і довгострокову стратегію свого розвитку, виходячи зі специфіки власних інтересів.

24-а сесія Конгресу відкрилася під загальним гаслом «Європа в кризі – виклики для місцевої і регіональної демократії». Яка позиція делегації України щодо цього?

Кризові явища певною мірою охопили всі європейські країни. Радою Європи розроблено відповідні пропозиції та підходи, але Україна має напрацьовувати власні шляхи з огляду на національні інтереси. На мою думку, саме реформування місцевого самоврядування надасть змогу розв'язати велику кількість проблем, з якими часто не вдається впоратися на центральному рівні. До речі, однією з помітних подій сесії став круглий стіл на тему «Криза і перерозподіл повноважень», під час якого були обговорені можливості розширення повноважень місцевої та регіональної влади на засадах субсидіарності, як це закріплено в Європейській хартії місцевого самоврядування, та умови передачі таких повноважень.

Особливо зацікавили наших зарубіжних колег презентації проектів від України: Г. Гереги щодо запровадження у місті Києві електронного урядування, В. Гройсмана про результати роботи по боротьбі з корупцією, О. Лук'янченка щодо досвіду застосування демократичних процедур в управлінських процесах та В. Олуйка щодо роботи моніторингової місії. Крім того, учасники Конгресу обговорили проблеми участі громадян країн-членів Ради Європи у місцевих референдумах.

Президент України Віктор Янукович на засіданні Ради регіонів 21 березня 2013 року зазначив: «Реформа місцевого самоврядування є найважливішим питанням для життя країни. Саме вона мусить визначити напрями, механізми, терміни формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади, щоб максимально забезпечити надання якісних та доступних публічних послуг, укріплення інститутів демократії, захист інтересів громадян у всіх сферах життя». Які завдання у зв'язку з цим стоять перед Верховною Радою України, Урядом, Державним фондом сприяння місцевому самоврядуванню в Україні, органами місцевого самоврядування та їх асоціаціями?

У дорученні Президента України Віктора Януковича щодо реформу-

Члени української делегації під час засідань 24-ї сесії Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи

Секретар Київської міської ради
Галина Герєга на засіданні Конгресу
місцевих і регіональних влад Ради Європи

вання місцевого самоврядування на засадах децентралізації владних повноважень, консолідації ресурсного забезпечення та стратегічного планування розвитку територіальних громад Кабінету Міністрів України та Державному фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні поставлено завдання розробити новий план дій щодо системної освіти активу місцевого самоврядування. Освічені та підготовлені кадри, сучасний менеджмент у сфері муніципального управління, розповсюдження успішного досвіду втілення та поширення ідей сучасного самоврядування регіонів-лідерів, на думку Президента України, є важливими передумовами проведення реформи. Вивчення досвіду країн Центральної Європи, які нещодавно проходили цей шлях, сприятиме уникненню багатьох помилок, скороченню матеріальних витрат і часу на її проведення, а також допоможе оптимізувати власний алгоритм реформ.

Одним із ключових наших партнерів у напрямі посилення місцевої демократії та підтримки реформи місцевого самоврядування в Україні є програма Ради Європи, в рамках яких було виконано значний обсяг робіт, спрямованих як на покращення інституційних і правових засад місцевої демократії в Україні, так і на розвиток системи децентралізованого управління відповідно до Європей-

ської хартії місцевого самоврядування та завдань Плану дій Ради Європи для України.

Важливо визначити, що Радою Європи було підтримано ініційовані Державним фондом перші Міжнародні муніципальні слухання. До речі, саме за результатами цих слухань Президент України видав знакове доручення щодо підготовки до реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яке започаткувало новий етап адаптації національного законодавства України до європейських стандартів. Співпраця з Радою Європи стала також основною платформою для розробки проекту Концепції реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Синхронно із зусиллями органів виконавчої влади великий обсяг роботи постає і перед парламентом. Уже найближчим часом Верховна Рада України має розглянути проекти законів України: про співробітництво територіальних громад, про органи самоорганізації населення (нова редакція), про право територіальних громад на об'єднання, про місцевий референдум, про службу в органах місцевого самоврядування (нова редакція). Загалом у контексті системного реформування місцевого самоврядування було б доцільним, на мій погляд, кодифікувати законодавство, прийнявши Муніципальний кодекс.

Кабінетом Міністрів України також буде розроблена низка відповідних

підзаконних актів та затверджена Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року з урахуванням стандартів ЄС.

У свою чергу, на Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні, як допоміжний орган при Президентові України, покладається завдання із забезпечення взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування, їх асоціаціями та об'єднаннями, міжнародними організаціями у питаннях реалізації державної політики в процесі реформування та розвитку місцевого самоврядування.

Які питання, на Вашу думку, повинні врахувати державні інституції, приймаючи рішення щодо розвитку та реформування місцевого самоврядування?

Щодо проблемних питань розвитку та реформування місцевого самоврядування хочу коротко зазначити: Україна сьогодні перебуває на етапі формування нової системи управління регіонами, що вимагає ефективних перетворень у вітчизняному регіональному менеджменті шляхом наближення до стандартів ЄС.

Є очевидним, що державна регіональна політика має базуватися на європейських принципах децентралізації, субсидіарності, партнерства та програмування, які вже пройшли багаторічну адаптацію в країнах з різними соціально-економічними та політико-адміністративними умовами.

Член української делегації в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи, Донецький міський голова Олександр Лук'яненко

Проте запровадження базових принципів європейського регіоналізму потребує не тільки їх адаптації до умов інституційних перетворень в Україні, але й вирішення багатьох питань правового, організаційного, фінансового, ресурсного і методологічного характеру.

Сучасний стан реформування місцевого самоврядування в Україні повинен базуватися на позитивному досвіді розвинутих європейських країн з урахуванням власних національних особливостей та максимального задоволення потреб громадян.

За цих обставин державна політика в муніципальній сфері має спрямовуватися на створення умов для підвищення конкурентоздатності регіонів як основи динамічного розвитку держави.

У цьому контексті актуалізується необхідність переорієнтації економіки регіонів на інноваційну модель розвитку.

У зв'язку з цим слід чітко усвідомлювати, що основним стратегічним ресурсом і головним чинником економічного зростання в регіонах, безумовно, є людський потенціал.

Тому на сучасному етапі необхідно створити умови, які б дали можливість регіонам повністю реалізувати наявний людський потенціал, що, як наслідок, дозволить максимально збільшити внесок у національну економіку, забезпечити нарощування конкурентних переваг на світових ринках. Саме такі підходи повинні визначати головну мету державної регіональної політики України.

Вирішення зазначених проблем потребує розширення і комплексного оновлення законодавчої бази місцевого самоврядування в частині чіткого розмежування повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також їх фінансово-економічного забезпечення.

Актуальним для України на сьогодні також залишається питання впорядкування системи адміністративно-територіального устрою, від чого значною мірою залежать права і можливості територіальних громад вирішувати питання місцевого значення.

Саме тому розвиток самоврядування, модернізація системи місцевого і регіонального управління є важливим елементом курсу Президента України Віктора Януковича. А наша

Член української делегації в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи, Вінницький міський голова Володимир Гройсман

спільна робота має бути орієнтована на кращий європейський та світовий досвід у цій сфері, консолідований в Європейській хартії місцевого самоврядування.

Сергію Валерійовичу, отже, як ми зрозуміли, 24-а сесія Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи була успішною для України. На чому надалі має базуватися співпраця України з Радою Європи і зокрема з Конгресом місцевих і регіональних влад?

Спільно з Радою Європи ми плануємо зосереджувати нашу подальшу діяльність на:

— активному залученні до співпраці як урядових структур, так і асоціацій органів місцевого самоврядування,

фахівців у галузі місцевого самоврядування;

— реалізації завдань, актуалізованих Утрехтською та Київською деклараціями міністрів країн-членів Ради Європи, міжнародно-правовими договорами в цій сфері;

— сприянні виконанню нагальних завдань розвитку, які постають перед Україною. Зокрема, це стосується рекомендацій Конгресу Ради Європи, розв'язання його моніторингових та постмоніторингових питань.

Таким чином — перед нами широке коло завдань. І ми сподіваємось, що у співпраці з місцевими, національними та міжнародними партнерами вони знайдуть свої найоптимальніші рішення у практиці реформування місцевого самоврядування в Україні.

Президент Палати регіонів Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи Наталія Романова